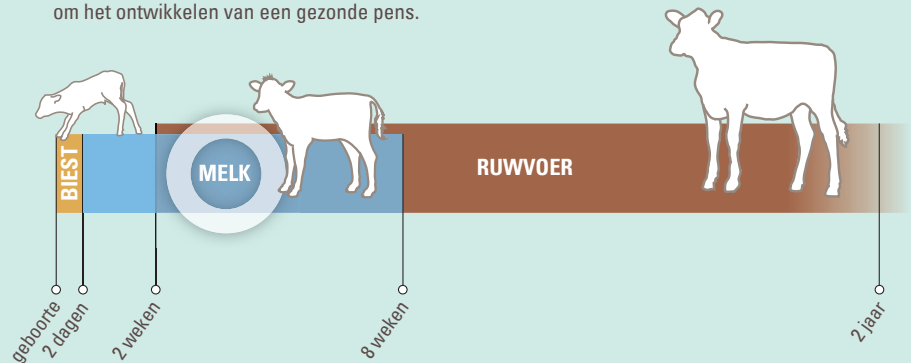

Na de belangrijke biestperiode neemt de kunstmelk het over op weg naar een leven met ruw- en krachtvoer. Het draait in deze periode vooral om soepele overgangen naar het volgende rantsoen.

tekst **Alice Booi**

Melkperiode

Eigenlijk is de melkperiode de tussenfase naar een rantsoen met ruw- en krachtvoer. Naast hard groeien gaat het dan ook vooral om het ontwikkelen van een gezonde pens.

Meer aandacht voor het voorkomen van stress rondom spenen

Melkschema is maatwerk

De tijd dat het voerschema voor de melkperiode achter op de zak stond afgedrukt en door alle veehouders keurig werd toegepast, is verleden tijd. De ene veehouder gaat voor de goedkoopste opfok, de ander wil vaarzen die op 21 maanden kalven. 'Het kan allebei, maar vraagt een verschillend voerschema', geeft Herbert Bouwers, directeur van Alpuro Breeding aan. 'Het is maatwerk, afhankelijk van het doel van de veehouder en het management.' Een hoger of lager eiwitgehalte in de melkpoeder, langer of korter melk voeren zijn afwegingen die ieder bedrijf op basis van de bedrijfsspecifieke doelstellingen maakt.

Richard ter Beek, verkoopleider van AgruniekRijnvallei, noemt in zijn advies drie verschillende voerprogramma's: een gemakkelijk programma, een veilig programma en een met hoge groei als resultaat. 'Afhankelijk van de keuze is er ook een optimaal speenmoment: dat varieert van acht tot twaalf weken leeftijd.'

Rustig opbouwen

Jean Cranshof van Aveve wijst erop dat het er vooral om gaat de verschillende voerovergangen zo geleidelijk mogelijk te laten verlopen. 'Bij de start van kunstmelk begin je met 2 keer per dag 2 liter en dan bouw je het langzaam op. De lebmaag is nog klein en alle melk moet er wel inpassen.' Werken met een drinkautomaat heeft wat dit betreft een

positief effect op overgangen. 'Alle dagen krijgen de kalveren automatisch wat meer bij de opbouw van het schema of juist wat minder bij de afbouw naar het spenen.'

Doorgroeien met krachtvoer

Het doel van de melkperiode is dat het kalf klaar moet zijn om ruw- en krachtvoer te verwerken. 'Bij een opname van 2 kilo krachtvoer per dag kun je gaan afbouwen', adviseert Bouwers. 'Bij 3 kilo krachtvoeropname kun je spenen.' Het gewicht ligt dan rond de 100 kilo. AgruniekRijnvallei hanteert een borstomvang van één meter bij het speenmoment van het kalf. 'En een krachtvoeropname van minimaal 1,5 tot 2 kilo per dag.' Nutrifeed hanteert liever minimaal 1,5 kilo krachtvoeropname per dag als moment om te spenen. 'Het gaat er uiteindelijk om dat de kalveren zonder melk soepel kunnen doorgroeien', verklaart Symon de Jong van Nutrifeed. 'Dat kan alleen wanneer ze voldoende krachtvoer opnemen.'

Naast kunstmelk krijgen kalveren eigenlijk al meteen ruwvoer, zodat ze snel kracht- en ruwvoer gaan opnemen. 'Bied dan ook meteen vers water aan', adviseert Cranshof. 'De melk komt in de lebmaag, het ruw- en krachtvoer in de pens en daar is voor de vertering ook water voor nodig.'

Hooi, luzerne of stro?

Bouwers geeft de voorkeur aan een combinatiebrok, waar ook ruwvoer in zit. 'Dat is gemakkelijk en het voorkomt fouten met te veel krachtvoer of ruwvoer met te weinig structuur.' Ter Beek kiest voor krachtvoer, gecombineerd met gehakseld tarwestro. 'Kalveren hebben meteen behoefte aan structuur en nemen het stro al snel op.' Als het niet in de voerbak ligt, gaan de kalveren aan het stro in de stal pluizen. 'Dat is in verband met coccidiose niet goed.'

Ter Beek geeft aan dat stro bovendien het voordeel heeft dat kalveren er niet te veel van opnemen. 'Ze moeten ook brok vreten, dat zorgt voor groei.' De Jong

Tabel 1 – Advies melkperiode

bedrijf	start	hoe lang	beste speenmoment	hoeveelheid melkpoeder	groei
Alpuro	dag 4	8-12 weken	bij 2,5 kg krachtvoer	40-45 kg	800 g/dag
Nutrifeed	dag 3	8-9 weken	bij 1,5 kg krachtvoer	35 kg	dubbel geboortegew.
Aveve	dag 4	8-9 weken	min. 1,5 kg krachtvoer	35-45	800-900 g/dag
AgruniekRijnvallei	na 1,5 dagen	9-11 weken	1 m borstomvang	35 kilo	800-900 g/dag

Drinken en meteen wegen

Een kalverdrinkautomaat kan uitgerust worden met een weegplateau om zo de groei van de kalveren bij te houden. Gerrit Aanstoot van Holm & Laue, dat onder meer kalverdrinkautomaten verkoopt, schat dat zo'n 5 procent van de Nederlandse drinkautomaten is uitgerust met een weegunit, die zo'n 1250 euro extra kost. 'Het weegplateau bevindt zich onder de voorbenen van het kalf. Telkens als een kalf komt drinken, wordt het gewicht bepaald. Met een omrekening wordt het totale gewicht van het kalf berekend.' Door dagelijks deze gewichten bij te

houden krijgen veehouders inzicht in de ontwikkeling van het kalf. 'In de melkperiode moeten de kalveren ongeveer één kilo per dag groeien. De variatie ligt tussen 900 en 1100 gram per dag', is de ervaring van Aanstoot. Door de groeicurve te combineren met het voerprogramma kan de melkgift ook aangepast worden. 'Normaal wordt op dag 45 de melkgift afgebouwd en rond dag 75 kunnen de kalveren dan gespeend worden. Bij een hogere groei kun je dit traject sneller inzetten, bij een lagere groei kun je nog wat langer melk doorvoeren.'

Zorg, naast melk, ook voor vers water om ruw- en krachtvoer in de pens te verteren

Kou vraagt 10 procent hogere concentratie

De kalversterfte op melkveebedrijven is in het eerste en vierde kwartaal hoger dan in de andere kwartalen, zo signaleert GD jaarlijks. 'Ondervoeding is een van de redenen', geeft GD-dierenarts Anja Smolenaars aan.

'Wanneer de temperatuur onder de circa 10 graden komt, hebben de kalveren meer energie nodig om zich warm te houden.' Ze adviseert om de kunstmelkconcentratie met 10 procent te verhogen. 'Maar dat betekent

dat de dieren ook meer water nodig hebben. Ze kunnen bijvoorbeeld tussen de middag water bijgevoerd krijgen.'

Voor veehouders die koemelk aan hun kalveren geven, luidt het advies: één liter per dag meer. Daarnaast noemt Smolenaars ook dat genoeg en droog stro van belang is. 'De dieren kunnen dan warm en droog liggen, waardoor ze ook bij sneeuw prima buiten in iglo's kunnen verblijven.'

geeft de voorkeur aan luzerne of hooi en juist niet aan stro. 'Stro is misschien goedkoop en prikkelt de penswand, maar er zit helemaal geen voedingswaarde in.' Hooi kan wellicht wat te veel suiker bevatten en daarom gaat de voorkeur uit naar luzerne. 'Dat is altijd smakelijk en is wat hoger in eiwit.'

Liever optimale groei

Aan het einde van de melkperiode is er zo'n 35 tot 45 kilo melkpoeder in het kalf verdwenen. 'Dat is ook weer afhankelijk van de doelen van de veehouder, maar met goede melkpoeder moet het lukken rond de 40 kilo', geeft De Jong aan, die het doel dat een kalf zo veel mogelijk grammen per dag moet groeien, wat nuanceert. 'Het doel bij spenen is een verdubbeling van het geboortegewicht. Het klinkt wel stoer als je een groei van meer dan 1000 gram per dag realiseert tot spenen, maar het gaat niet om maximale, maar om optimale groei', geeft hij aan. 'Je wilt vooral ook de pensontwikkeling stimuleren, daarmee komen de kalveren na het spenen niet in een dip.'

Ter Beek geeft aan dat het spenen een heel belangrijk moment is in het jonge kalverleven. 'Ik zie te vaak dat de groei bij zo'n overgang stagneert, dat mag en hoeft niet.'

Kalveren die stilstaan in groei krijgen ook sneller te maken met ziekten, zoals luchtwegproblemen, geeft Ter Beek aan. 'Voorkom grote veranderingen, doe geen dingen tegelijk en ga harder voeren als de kalveren van de melk afgaan', luidt zijn advies. Het ruwvoer verandert in die periode ook van hooi of stro naar een meer melkveeachtig rantsoen. 'Dat komt qua vem en eiwit heel dicht bij de behoefte van het kalf', zo geeft hij aan. 'Maar bouw het rustig op en af en verander één ding tegelijk. Verander niet én het voeren én de huisvesting én haal ze niet ook nog van de melk af. Dat betekent stress.'

Stress voorkomen

Cranshof noemt veertien dagen als wenselijke tussenperiode. 'Laat ze eerst wennen aan een nieuw rantsoen, ga ze later spenen en nog later verhuizen. Stress heeft een grote invloed op de gezondheid en de groei.' Ook de biestvoorziening noemt Cranshof nog eens extra. 'We kunnen er niet genoeg op hameren: je kunt in de melkperiode doen wat je wilt, maar bij een onvoldoende biestverstrekking krijg je onherroepelijk problemen.'